

Mikrobiális üzemanyagcellák alkalmazása a szennyvízminősítésben és tisztításban

Dr. Tardy Gábor Márk
BME ABÉT

Lóránt Bálint
BME ABÉT

Dr. Gyalai-Korpos Miklós
Pannon Pro Innovációs Kft.

M Ű E G Y E T E M 1 7 8 2

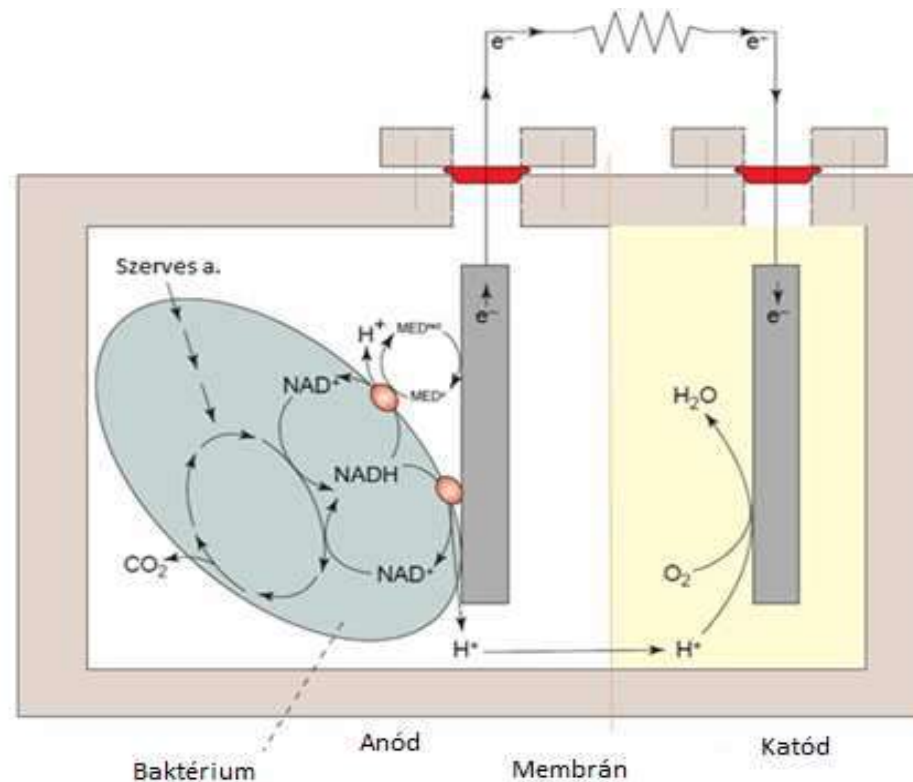
BME

**Alkalmazott Biotechnológia és
Élelmiszertudományi Tanszék**

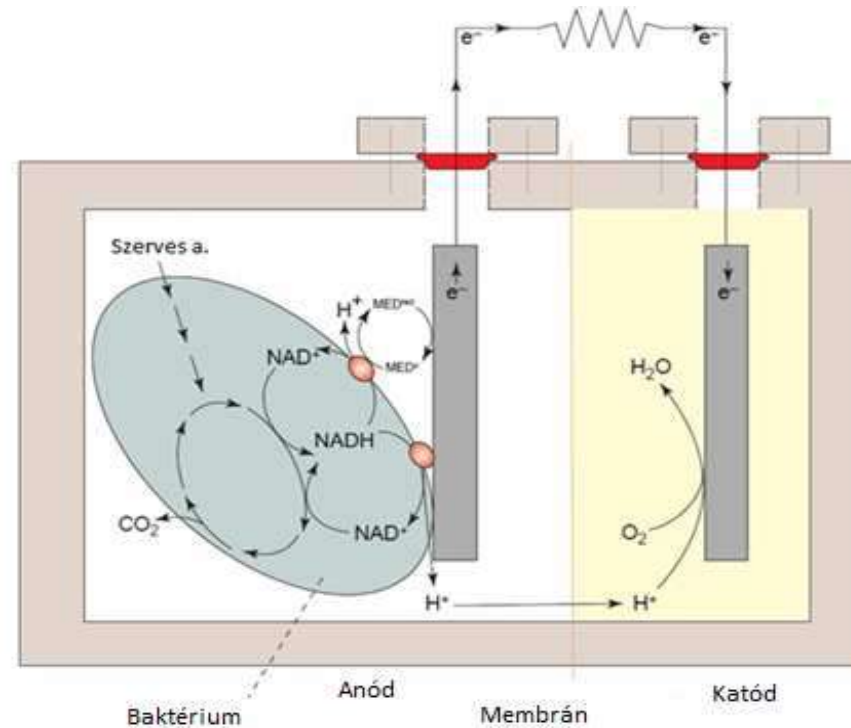
Mikrobiális üzemanyagcella

Microbial Fuel Cell - MFC

- A mikrobiális üzemanyagcella (Microbial Fuel Cell - MFC) egy speciális bioreaktor, amiben a szerves anyagok oxidációjából nyert elektronokat az ún. exoelektrogén mikroorganizmusok egy szilárd vezető felületre (anód) transzportálják.
- Az MFC-ben a szerves anyagok biodegradációjából közvetlenül elektromos energia nyerhető.

Mikrobiális üzemanyagcella alapvető folyamatainak vázlatja

Anódtér - Szigorúan anaerob

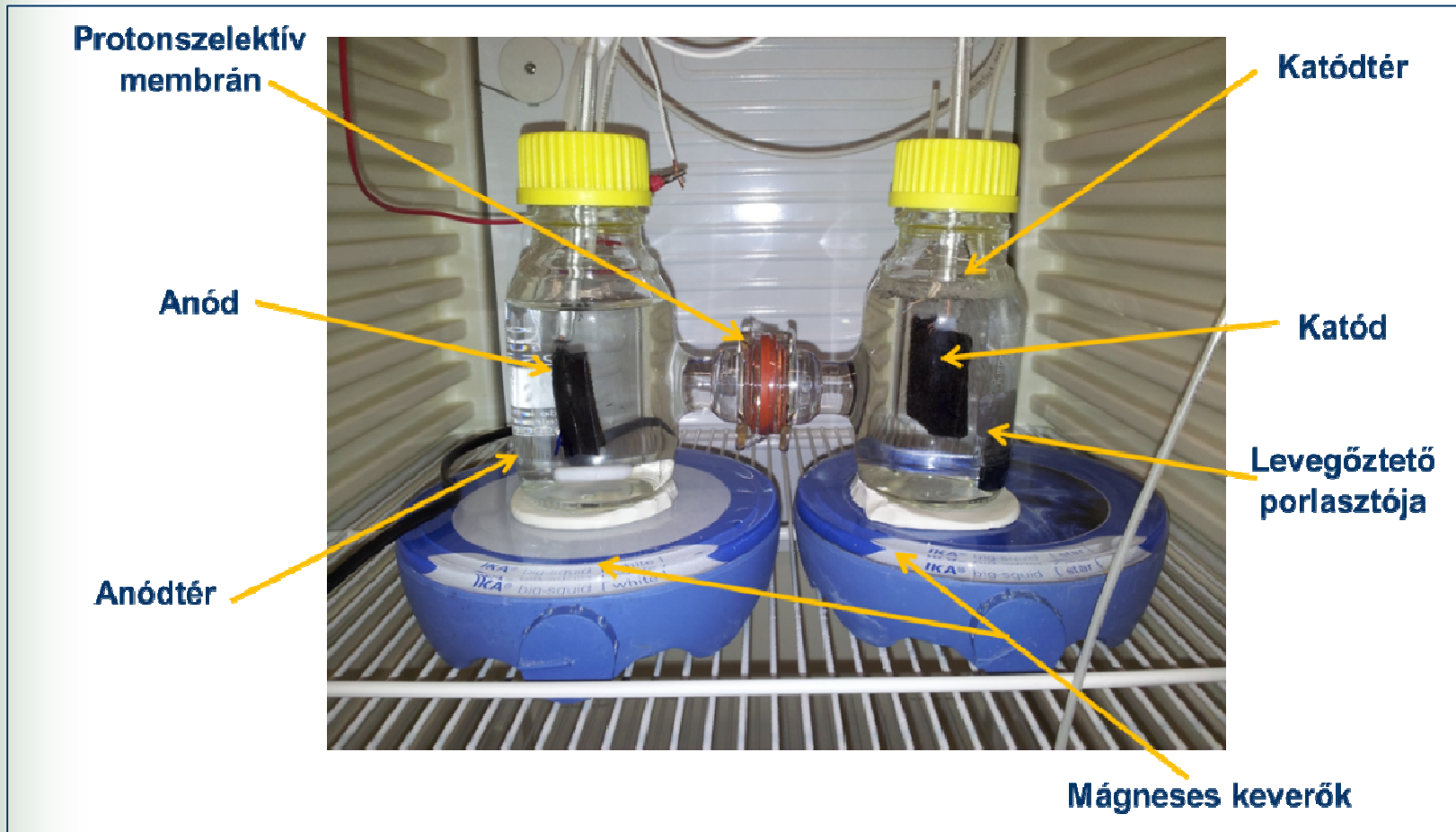
Az exoelektrogének a koenzimek regenerációjából származó elektronokat az anód felületére transzportálják.

Katódtér – Aerob

Az anódtértől egy speciális, protonokra szelektív ioncserélő membránnal van elválasztva.

Az MFC-k alapvető kialakítási formái

I. Két elektródterű cellák

Elektród anyagok

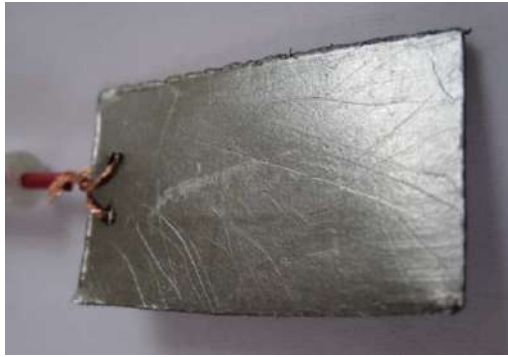
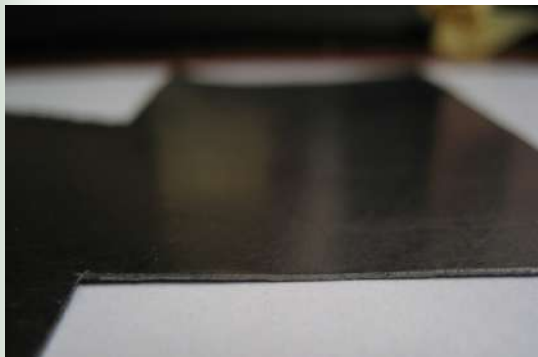
- Grafit szövet

- Grafit szál

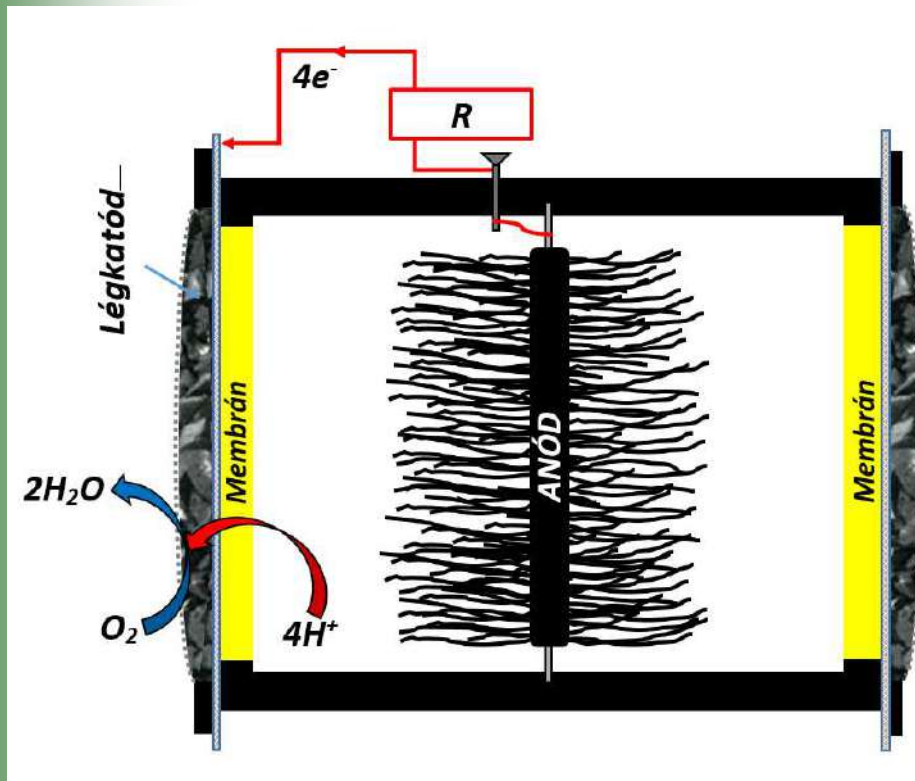
- Grafit lap

- Katód oldalon: az oxigén redukció katalízise (nemesfém pl. Pt, ill. jelenleg fejlesztés alatt álló nemesfém mentes katalizátorok)

Az MFC-k alapvető kialakítási formái

II. Léghatódos üzemanyag cellák

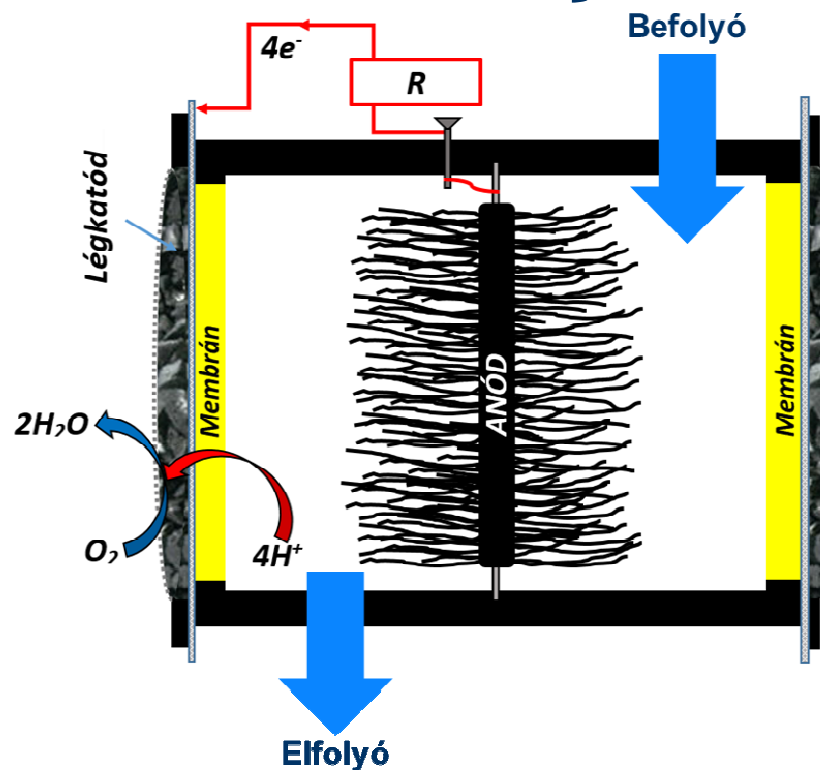
Az MFC-k tulajdonságai, felhasználási lehetőségei – I. Elektromos-energia termelés

- Alacsony feszültség értékek (0,3-0,8 V)
  - Kis teljesítmény ($\sim 200 \text{ W/m}^3$).
- } Kis teljesítményigényű fogyasztók áramellátására

Az MFC-k tulajdonságai, felhasználási lehetőségei – II. Szennyezés elimináció

- Energia termelés nem kifejezett cél
  - Hatékony szervesanyag eltávolítás
  - Léghatód alkalmazása esetén nem kell levegőztetni
  - Alacsony biomassza hozam
- Szennyvíztisztítás, szennyezés megsemmisítés

Az MFC-k alkalmazása és jövőbeli lehetőségei a szennyvíztisztításban

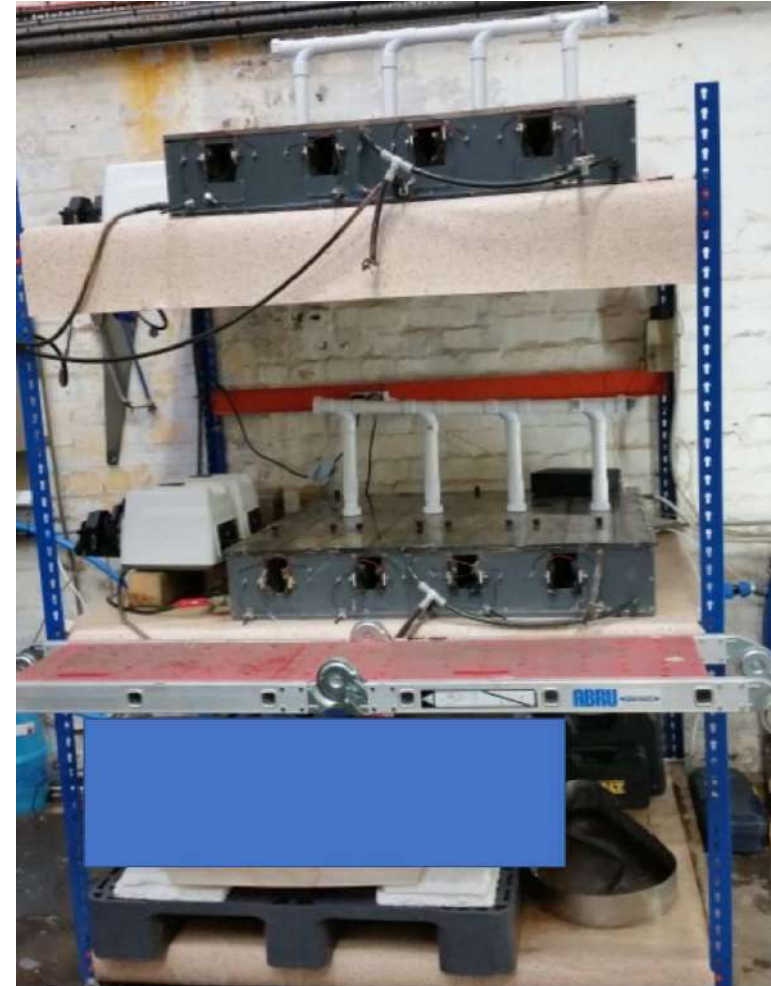
- Biomassza hozam nagyon kicsi, akár nagyságrenddel kisebb az eleveniszap-hoz viszonyítva.
- Kis szennyvízmennyiséget fogadó technológiákban – ahol a fölösiszap kezelés és szállítás problémát jelent, igen előnyös.
- Tipikus tartózkodási idő igény 1-3 nap, KOI eltávolítás >90%
- Jelenleg jellemzően laboratóriumi, esetleg félüzemi szint.
- Méretnövelési nehézségek: katód aktív fajlagos felülete, költséges szerkezeti anyagok, katalizátorok.
- Nagy biodegradálható szervesanyag tartalommal rendelkező ipari szennyvizek tisztításában/előkezelésében várhatóan nagyon hatékony.

100 l MFC ipari szennyvíz tisztítására

Ipari szennyvíz forrása: **Szaké-üzem**
Whiskey-főzde

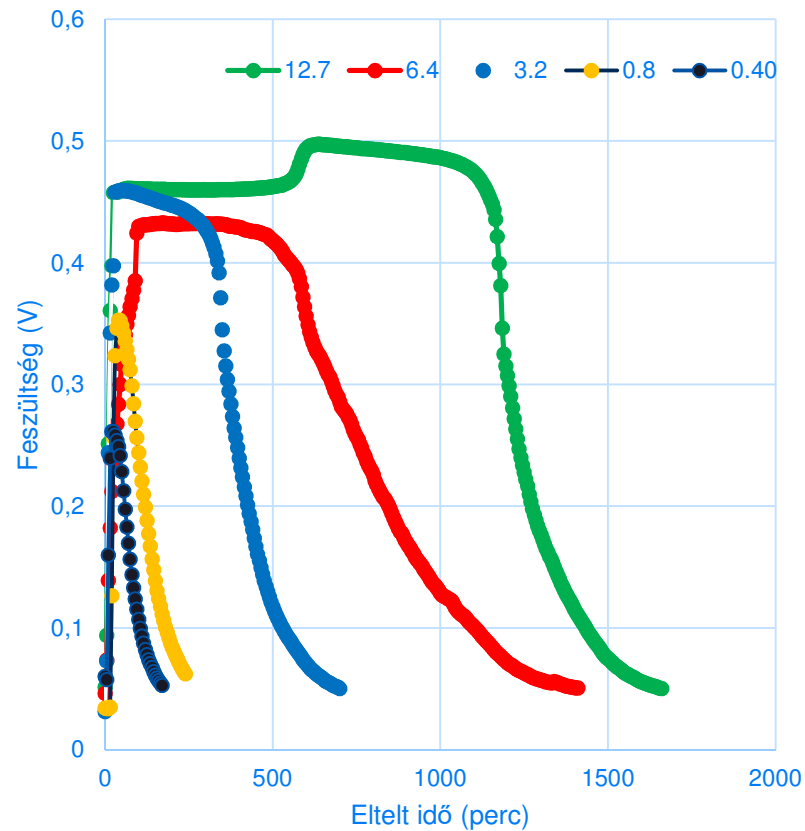

BME ABÉT, PPIS, OIST közös projekt: a technológia adaptálása hazai Környezetbe, ZOLTEK ipari szennyvíz.

Az MFC-k tulajdonságai, felhasználási lehetőségei – III. Bioszenzor

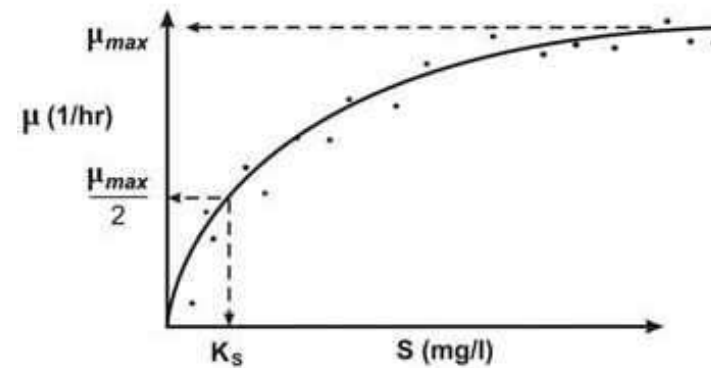
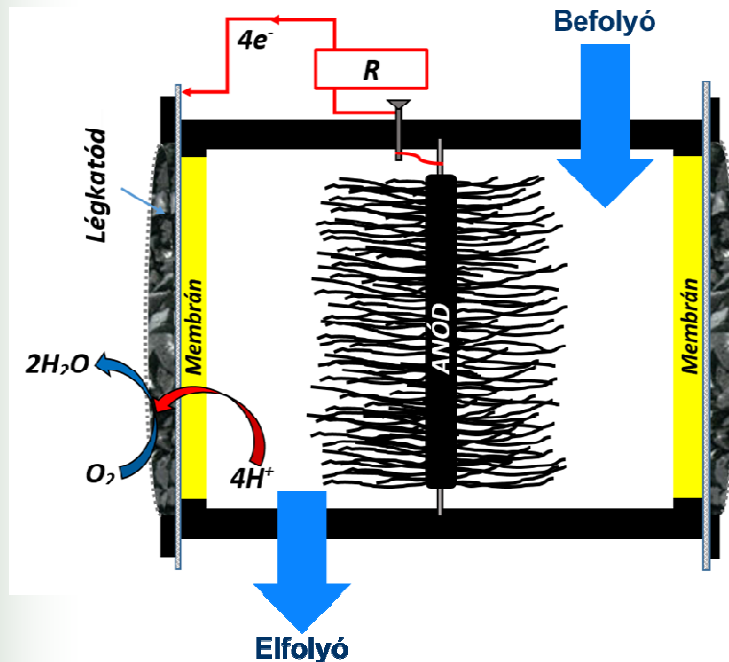
Kapcsolat az elektromos paraméterek és a biodegradáció sebessége között

Alkalmazás bioszenzorként

Folytonosított bioszenzor

- A mikroorganizmusok fajlagos növekedési sebességének koncentráció függése biodegradálható nem toxikus szubsztrátok esetén a Monod-kinetikával írható le.

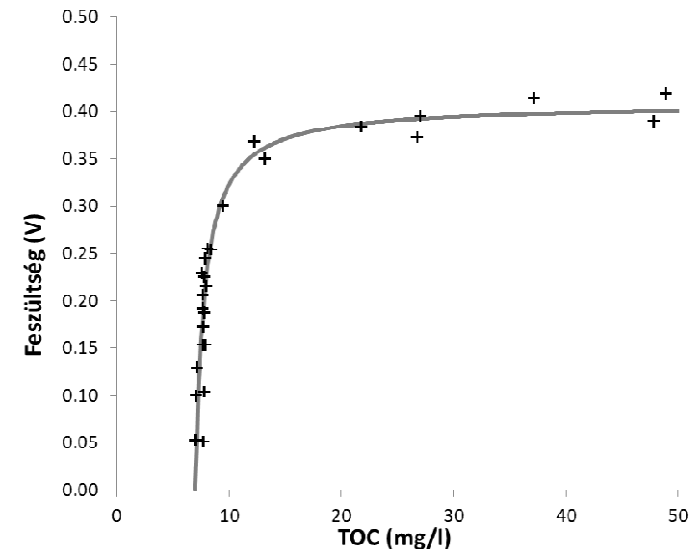
$$\mu = \mu_{max} * \frac{S}{K_s + S}$$

- μ_{max} : mikroorganizmus maximális fajlagos növekedési sebessége
- K_s : féltelítési állandó

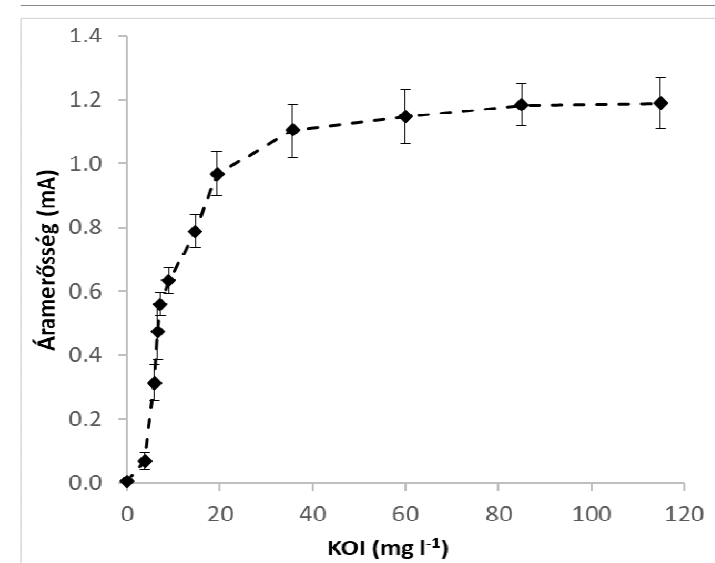
$$\mu = \mu_{max} * \frac{S}{K_s + S} \quad \rightarrow \quad I = I_{max} * \frac{S}{K_s + S}$$

Szubsztrát koncentráció függés MFC-kben acetát szubsztrát esetében

Két elektródterű MFC

Légkatódos MFC

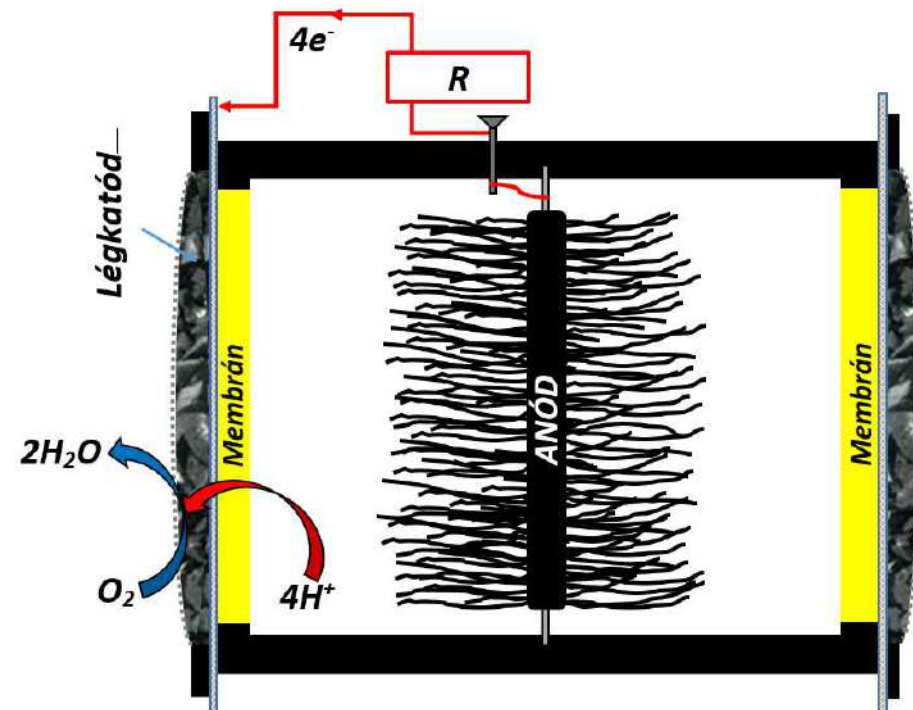
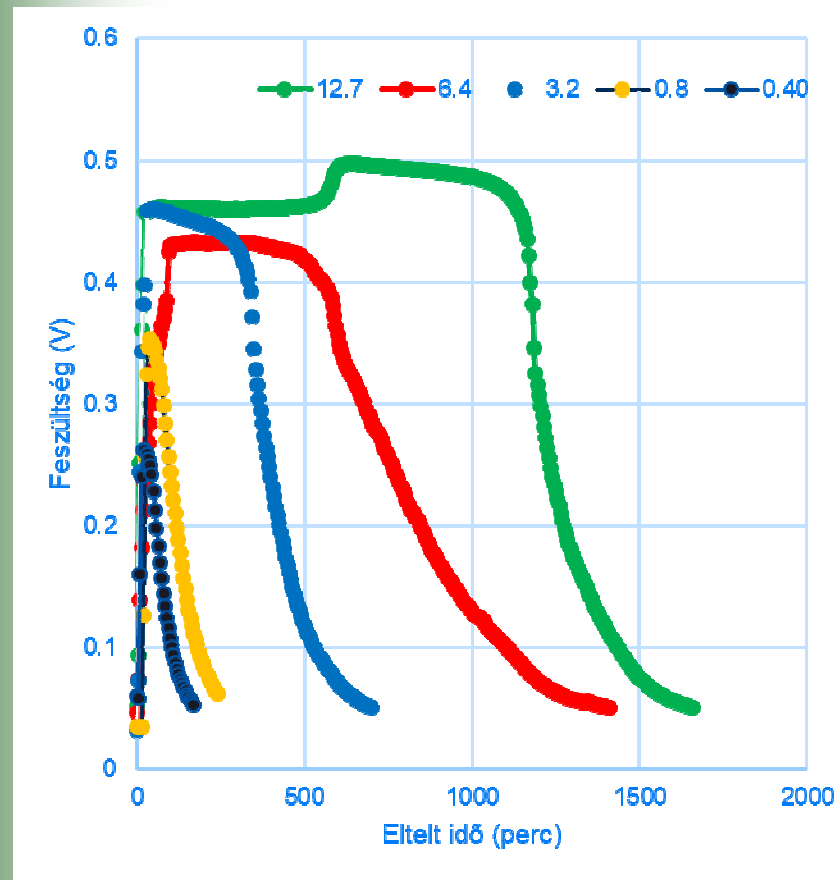

Folytonos bioszenzor alkalmazhatósága

- Az általunk vizsgált cellák K_s értéke nagyon alacsony (<10 mg KOI/l), tehát a Monod-görbe nem telített tartománya igen szűk, alacsony koncentrációk mérhetőek ilyen módon (<70 mg KOI/l)
- Jól biodegradálható szennyezőanyag megjelenése élővízben, szennyvíz telepi elfolyóban kis koncentrációban is hatékonyan kimutatható.
- Jelenleg világszerte kutatási cél a mérési tartományt kiterjeszteni.
- Valós szennyvíz nem csak jól/könnyen/gyorsan biodegradálható oldott szubsztrátokat tartalmaz.

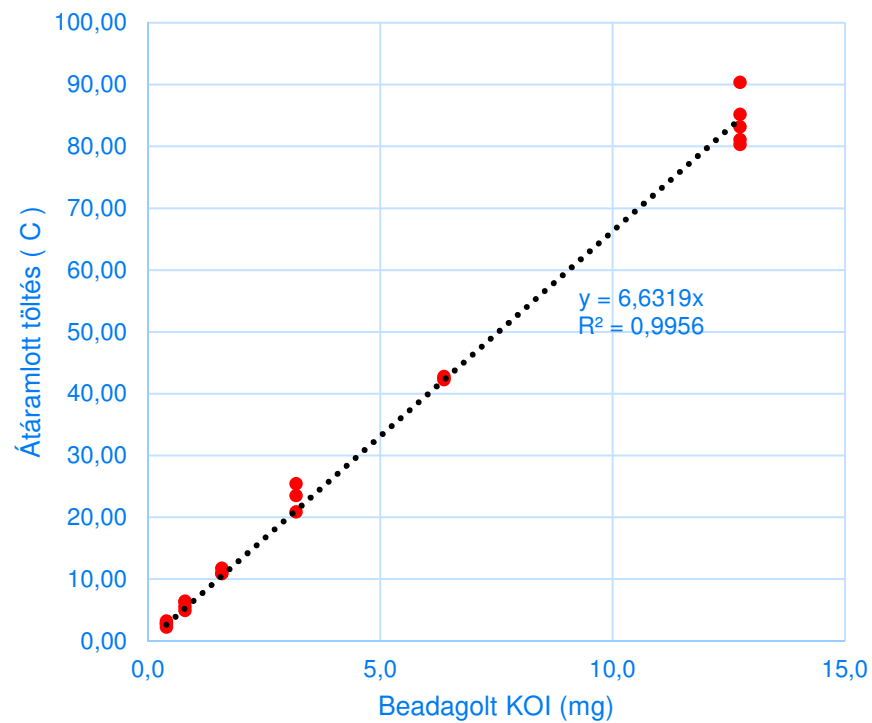
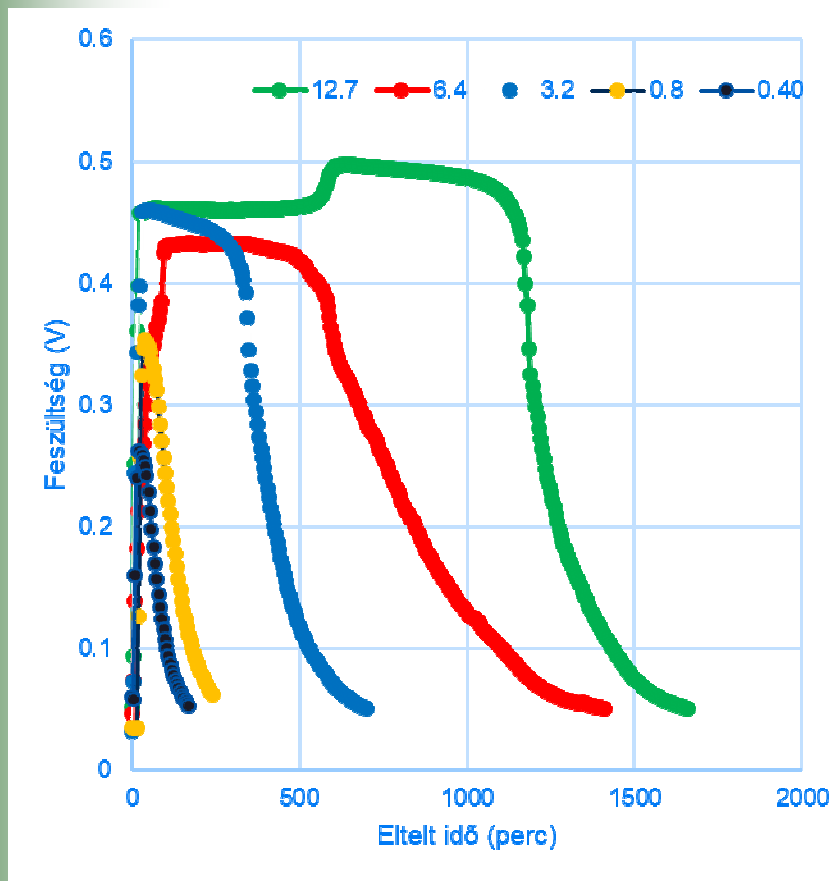
Szakaszos mérés

- BOI méréshez hasonlóan minta adagolás után egy előre meghatározott biodegradációs időn keresztül végezzük a mérést.

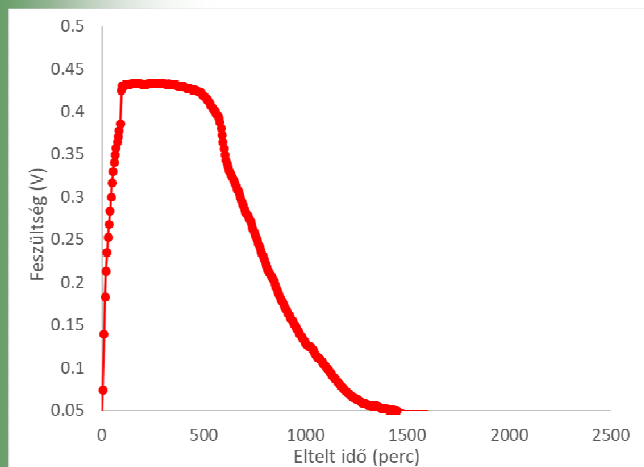
Szakaszos mérés acetát szubsztráttal

- BOI méréshez hasonlóan minta adagolás után egy előre meghatározott biodegradációs időn keresztül végezzük a mérést.
- A mérés során átáramlott töltést vizsgáljuk.

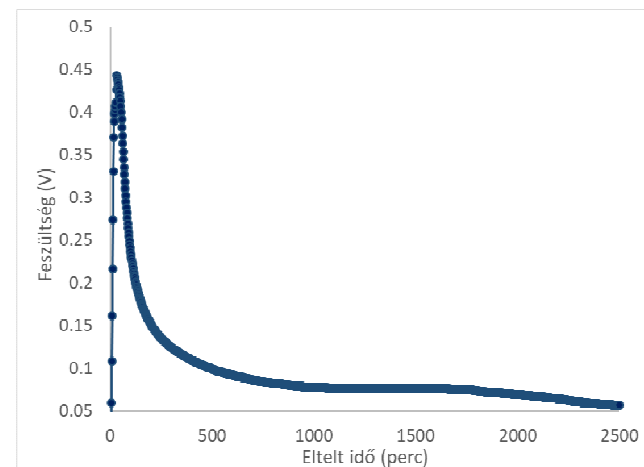

Feszültség lefutás különböző szubsztrátok esetén

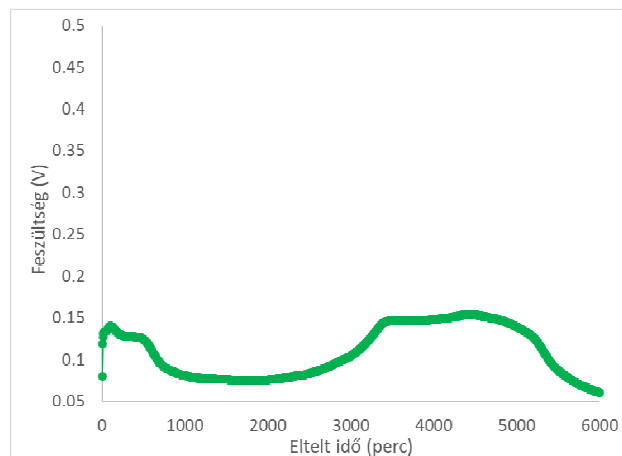
Acetát

Kommunális szv.

Ipari szv.

On-site mérő szenzor az FCsM Dél-pesti Szennyvíztisztító Telepén (előülepített szv.)

- Előnyök a konvencionális BOI méréssel szemben: on-site automatikus mintavétel és mérés (eredmények internetről elérhetők), a BOI mérésnél rövidebb mérési időtartam.

Összefoglalás

- A mikrobiális üzemanyagcellák a közeljövőben energiahatékony szennyvíztisztítási/előkezelési technológiák alapjai lehetnek akár önmagukban, akár konvencionális technológiákkal kombinálva.
- MFC alapú bioszenzorok alkalmazása innovatív, on-line mérési lehetőséget nyújthat a szennyvizek biodegradálható szervesanyag tartalmának meghatározására, a jövőbeli fejlesztések akár szennyvíz frakcionálásban való alkalmazást is lehetővé tehetik.

Köszönetnyilvánítás

- Gyalai Korpos Miklós (BES Európa Kft., Pannon Pro Innovations Kft.)
- Lóránt Bálint (BME ABÉT)
- Igor Goryanin (Okinawa Institute of Science and Technology)
- Makó Magdolna, Barabás Győző, Gyarmati Imre (FCsM)
- Diplomázó hallgatók (Lóka Máté, Szabó Zsombor, Béki Virág, Kereki Orsolya)

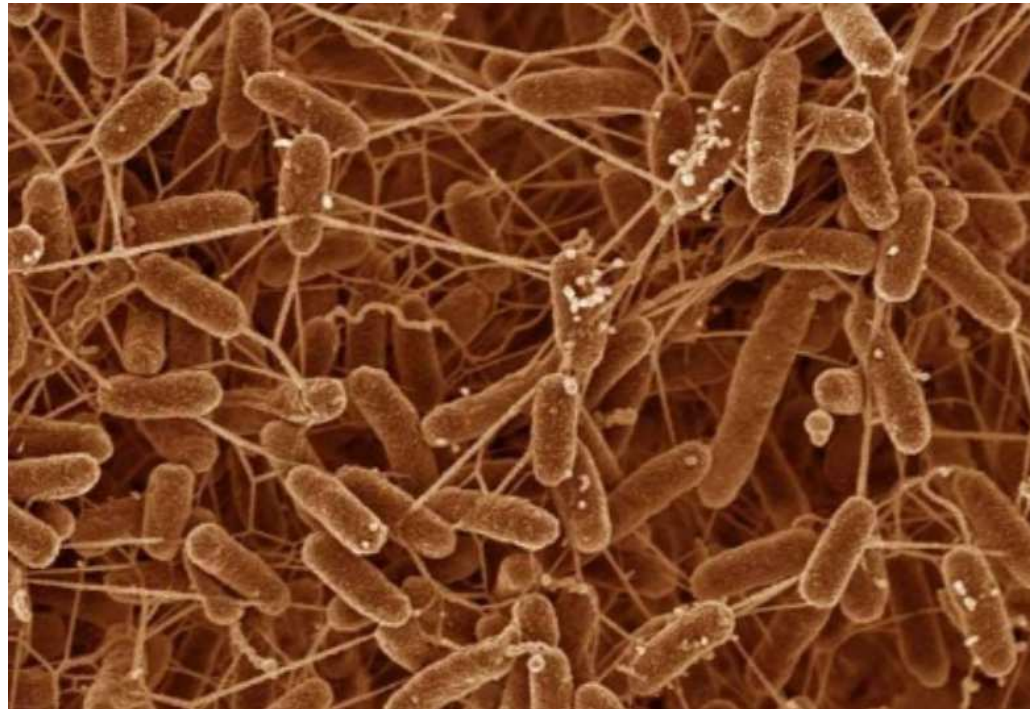

Elektron transzport az anód felületére

- A sejten kívüli elektrontranszport lehetséges közvetlen érintkezéssel a sejt felszínről.
- Kémiai mediátorokkal (pl. AQDS, piocianin).
- Bizonyos baktériumfajok képesek elektron szállításra alkalmas nanopílusokat képezni, amivel az elektródfelülethez kapcsolódnak.

Shewanella

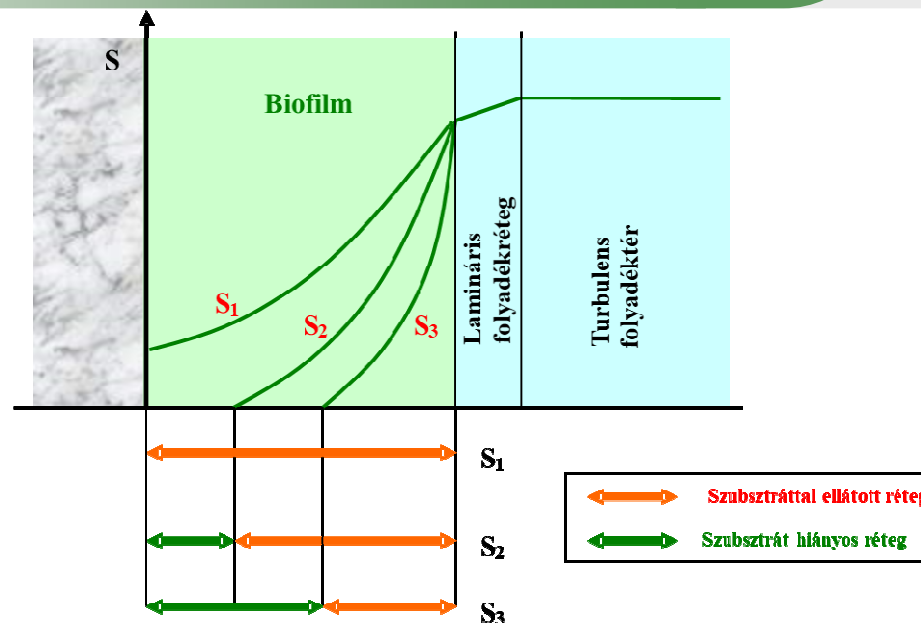
Geobacter

Exoelektrogén biofilm előnyei a szennyvíztisztítás vonatkozásában

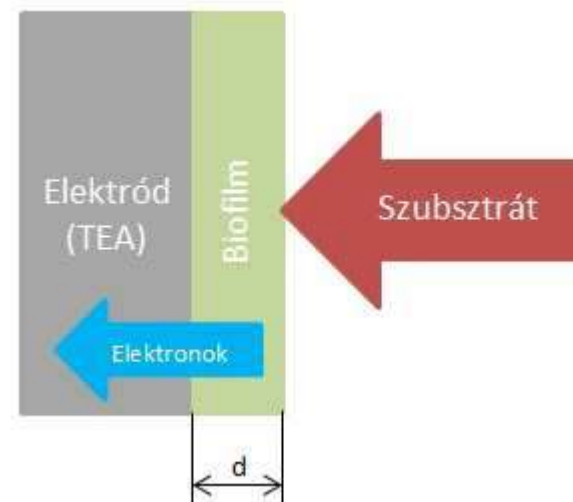
Konvencionális biofilm tulajdonságai:

- A biofilm korlátlanul vastagodik
- Szubsztrát hiányos rétegek alakulhatnak ki

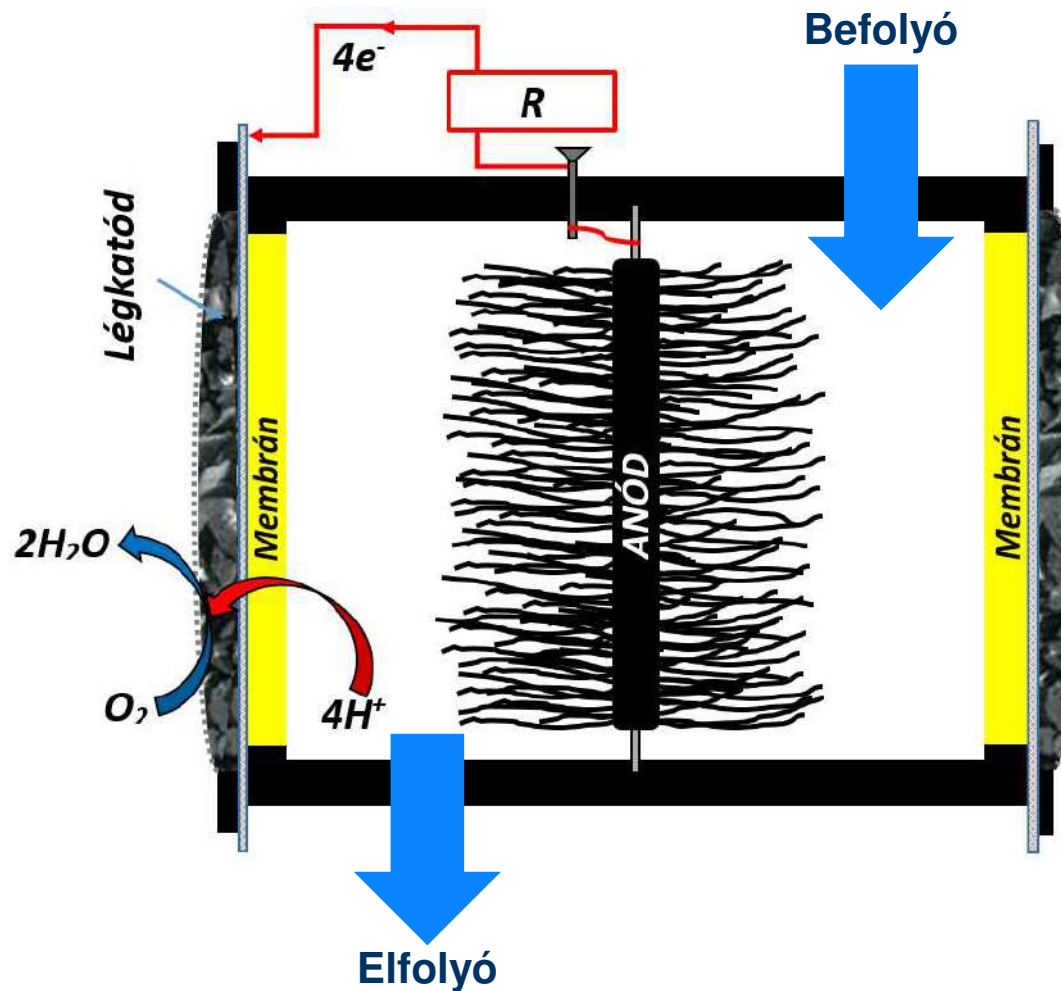

Exoelektrogén biofilm tulajdonságai:

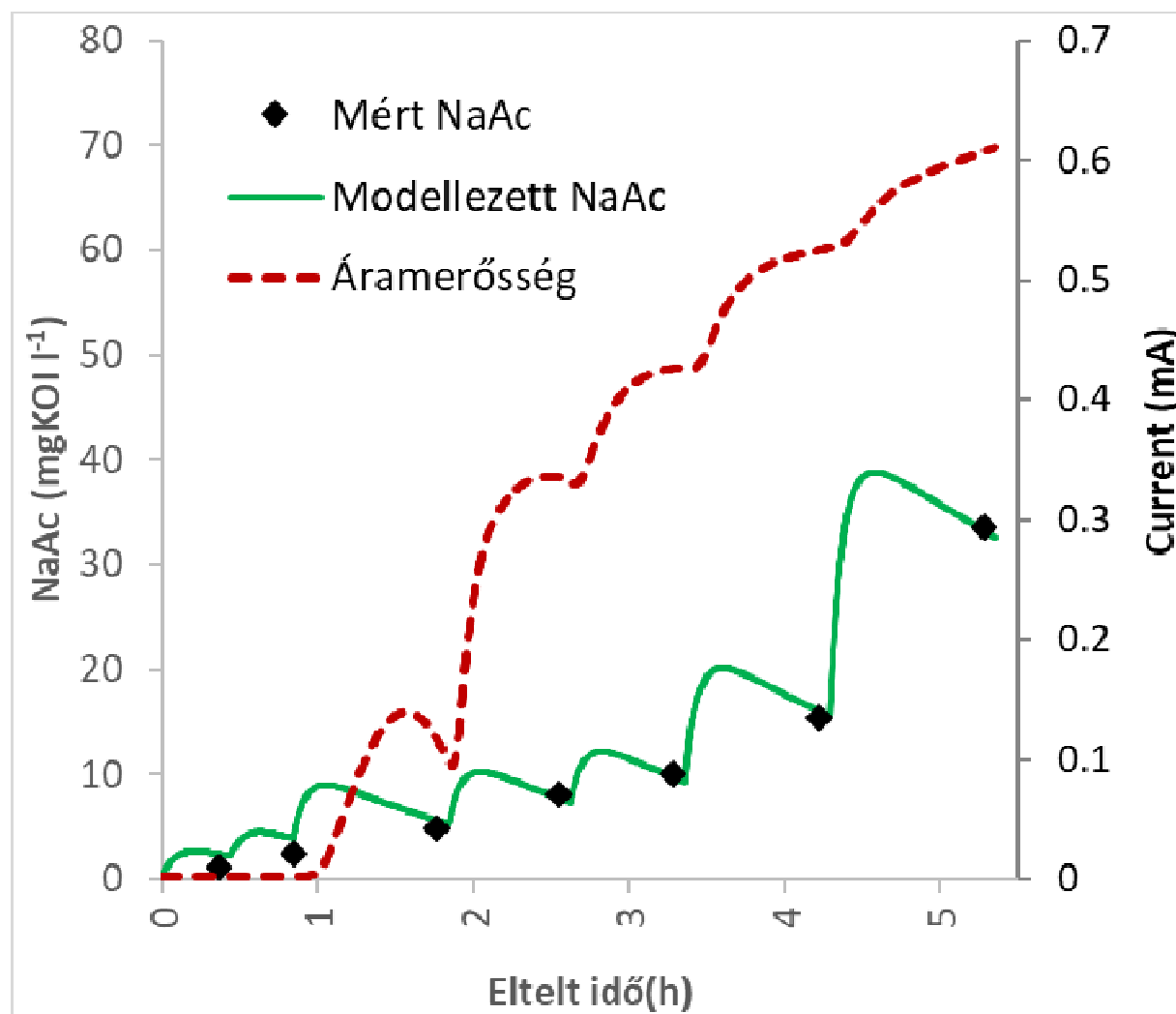
- Az anyagcsere feltétele a vezető felület elérhetősége, ezért a biofilm vastagsága limitált.
- A kialakult biofilmben a biomassza hozama (Y) rendkívül alacsony.

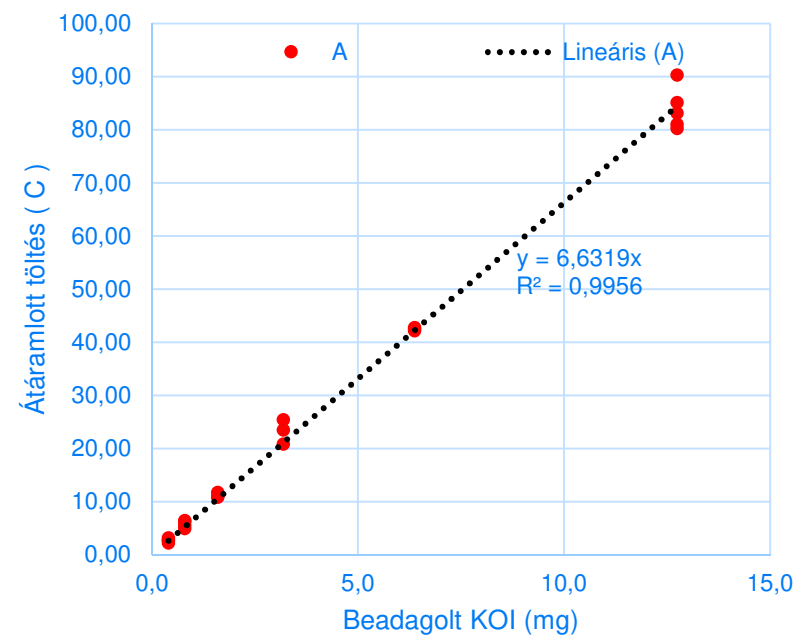
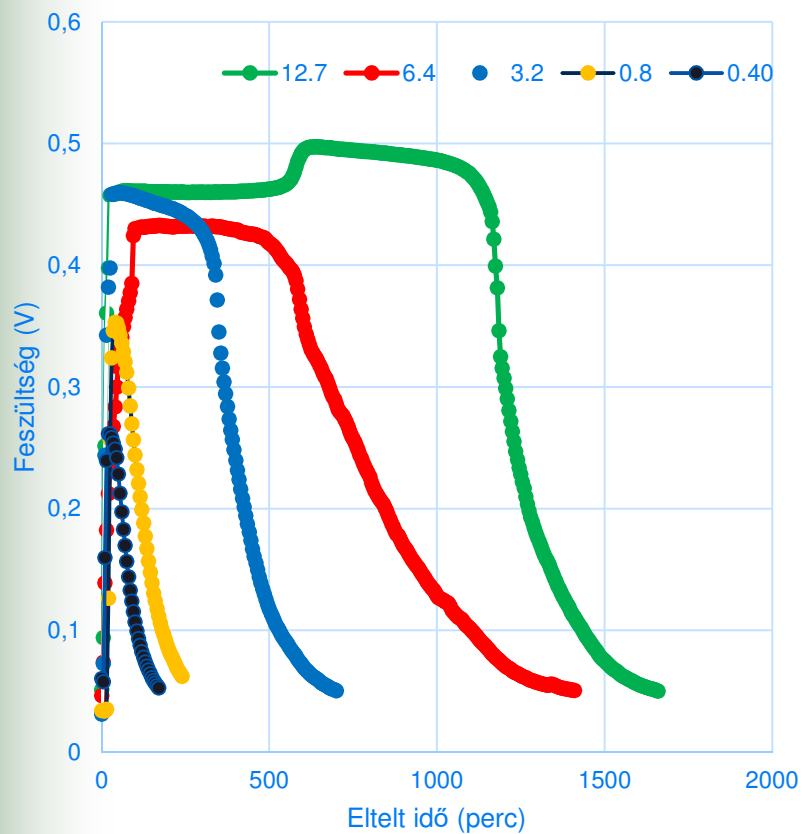
Légkatódok alkalmazása esetén a technológiában nincs szükség levegőztetésre

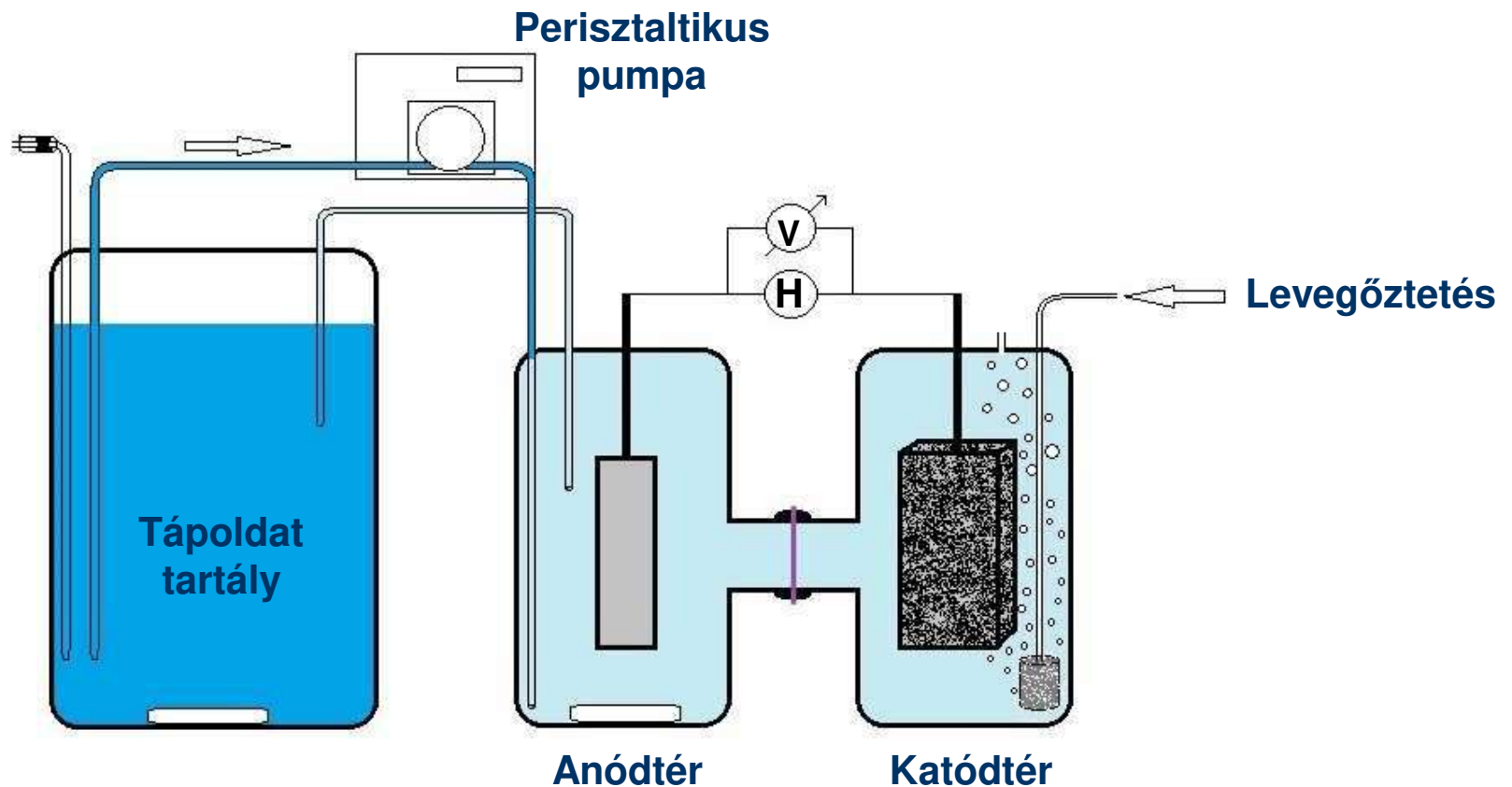
Szubsztrát koncentráció függés légkatódos MFC-ben

Szakaszos üzem potenciál lefutása különböző szubsztrátkoncentrációk mellett

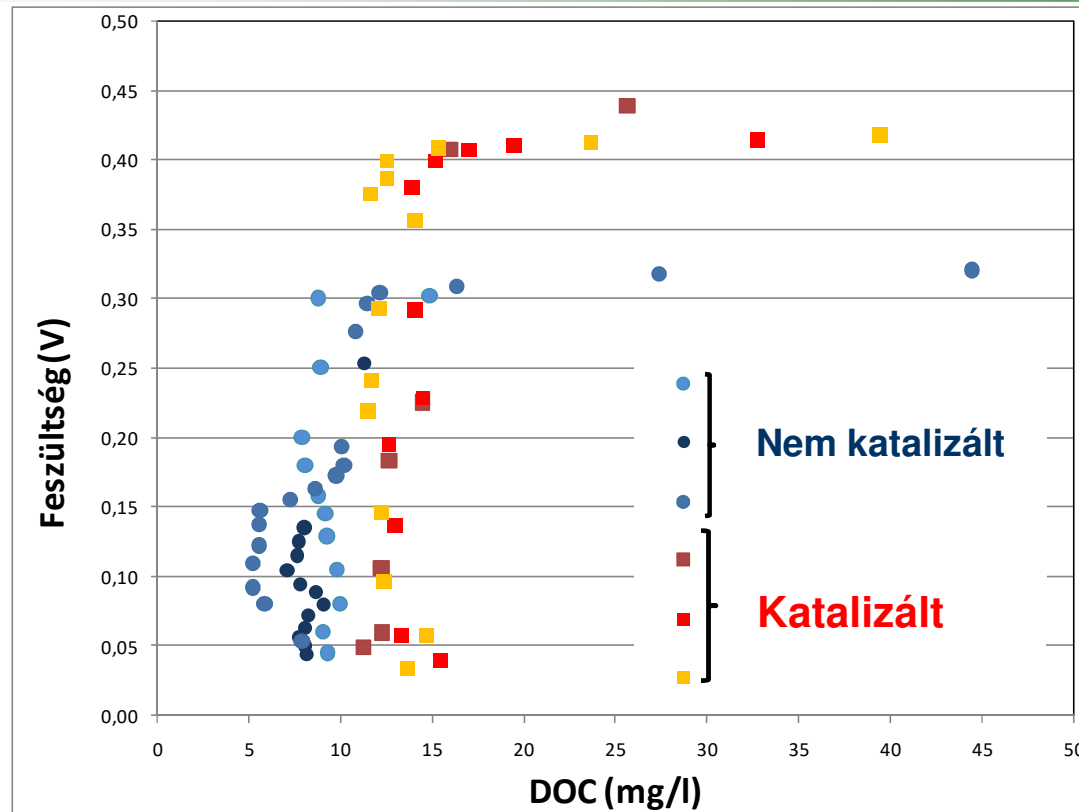

A kinetikai vizsgálatra alkalmazott kísérleti rendszer

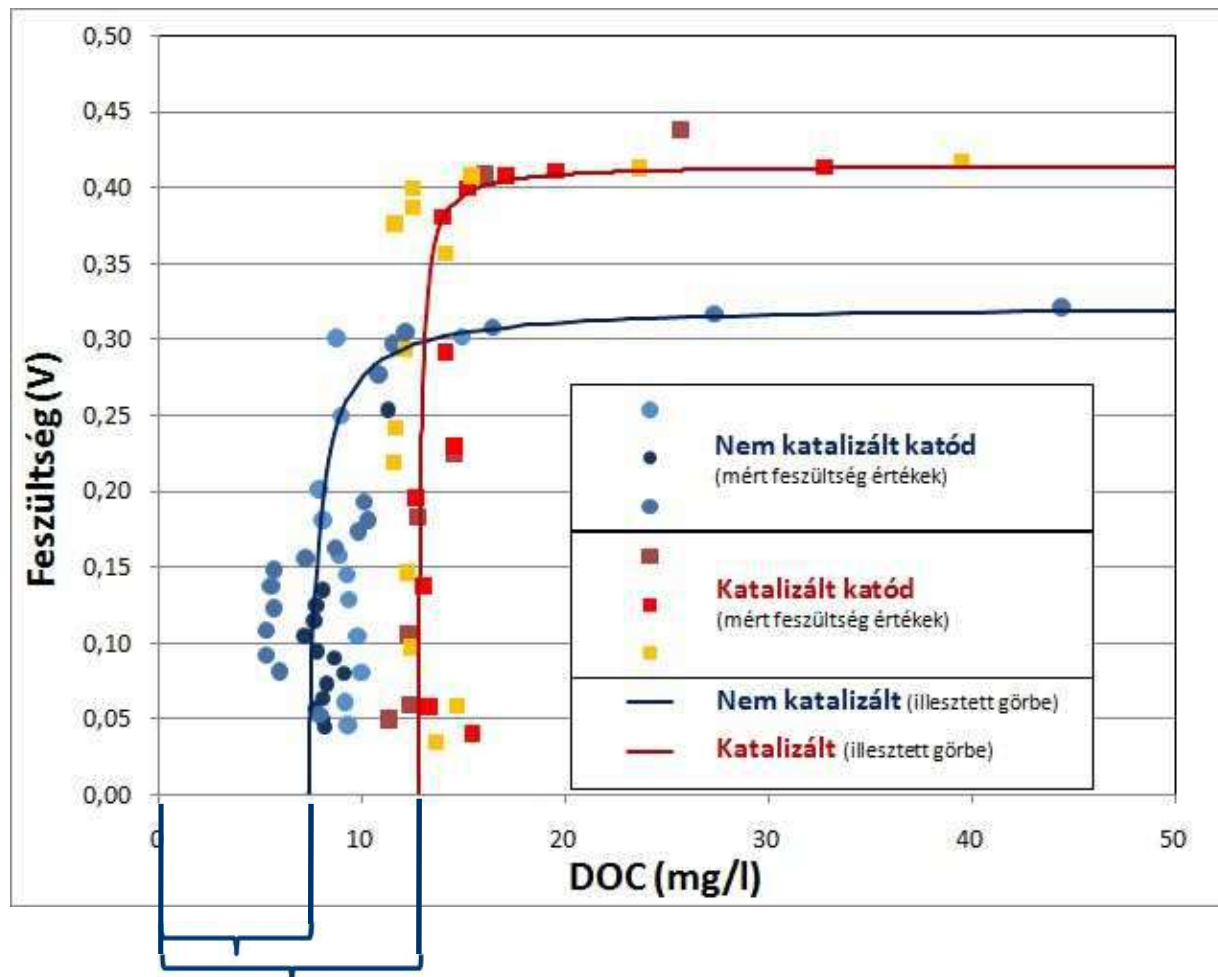
- Grafitlap anód és grafitszövet katód, Pt-katalizátor réteggel és anélkül
- 1000 Ohm külső ellenállás
- 3X katód/anód felületarány
- Tápoldat tartály és folyamatosan keringtetett táplé
- Mintavétel, centrifugálás után teljes oldott szerves C-tartalom (DOC, Dissolved Organic Carbon) mérése

Acetát exoelektrogén biodegradációjának kinetikája

- Feltételeztük, hogy az adott koncentráció-tartományban az acetát biodegradációja az MFC-ben Monod-kinetikát követ.

K_s és U_{max} megállapítása acetát felhasználásával

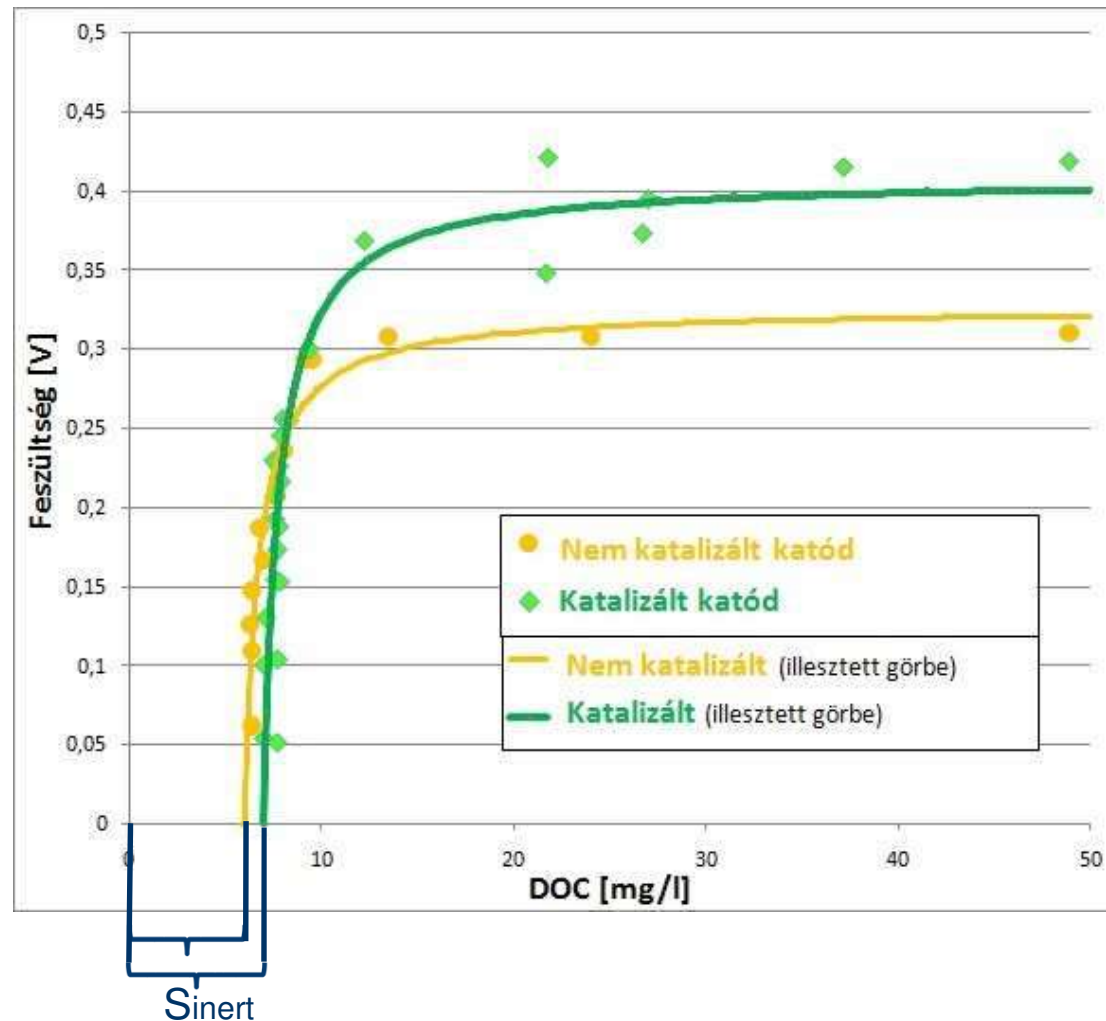

- Sinert: inert DOC, mikrobák pusztulásából.

Nem katalizált: $U_{max}=0,32$ V $K_s=0,46$ mg/l   Sinert=7,3 mg/l

Katalizált: $U_{max}=0,41$ V $K_s=0,11$ mg/l   Sinert=12,7 mg/l

K_s és U_{max} megállapítása pepton felhasználásával

Nem katalizált: $U_{max}=0,33$ V $K_s=0,72$ mg/l Sinert=6,0 mg/l

Katalizált: $U_{max}=0,41$ V $K_s=0,79$ mg/l Sinert=7,0 mg/l

A szubsztrát elimináció kinetikája

		U _{max} (V)	K _s (mg DOC/l)	Sinert (mg DOC/l)	K _s +Sinert (mg DOC/l)	~K _{OI} (mg/l) K _s +Sinert	Tisztított szennyvíz K _{OI} határérték érzékeny befogadókra
Acetát	Nem katalizált	0,32	0,46	7,3	7,76	25 - 30	50 mg/l
	Katalizált	0,41	0,11	12,7	12,81	40 - 50	
Pepton	Nem katalizált	0,33	0,72	6,0	6,72	20 - 25	
	Katalizált	0,41	0,79	7,0	7,79	25 - 30	

- A szakirodalomhoz képest az általunk tapasztalt K_s érték jelentősen kisebb.
- Feltételezhető, hogy elektromos energia termelés és szervesanyag elimináció MFC-kben az eddigi elképzeléseknél alacsonyabb koncentrációk esetén is hatékony lehet.

Coulombikus hatékonyság, fajlagos szubsztrát eltávolítási sebesség

Coulombikus hatékonyság:

- $C_E = \frac{\text{Kinyert töltésmennyiség}}{\text{Összes töltés a szubsztrátban}} = 14-20 \%$

Anód felületre vonatkoztatott fajlagos szubsztrát eltávolítási sebesség

- Katalizátor réteg nélküli katóddal
  - acetát szubsztráttal: $42,8 \frac{\text{g DOC}}{\text{m}^2 \cdot \text{h}}$
  - pepton szubsztráttal: $48,7 \frac{\text{g DOC}}{\text{m}^2 \cdot \text{h}}$
- Pt-katalizátor réteggel ellátott katóddal
  - acetát szubsztráttal: $44,3 \frac{\text{g DOC}}{\text{m}^2 \cdot \text{h}}$
  - pepton szubsztráttal: $52,3 \frac{\text{g DOC}}{\text{m}^2 \cdot \text{h}}$

A szennyvíz, mint energiaforrás: esettanulmány

- A három nagy budapesti szennyvíztisztító telep napi szinten átlagosan 480.000 m³ szennyvizet tisztít meg.
- A szennyvíz átlagosan 650 g KOI/m³ tartalmaz (Tardy et al., 2012)
- Kalorimetrikus mérések alapján 1 g KOI 14,7 kJ kémiai energiát hordoz (Shizas & Bagely, 2004)
- A szennyvíz által biztosított szervesanyag áramból elméletben kinyerhető maximális teljesítmény:

$$P = 650 \frac{\text{g COD}}{\text{m}^3} \cdot 480\,000 \frac{\text{m}^3}{\text{nap}} \cdot 14,7 \frac{\text{kJ}}{\text{g COD}} = 53,1 \text{ MW}$$

- A szervesanyag biodegradálhatósága valamint az energia kinyerés hatékonysága csökkenti ezt az értéket.

A szennyvíz, mint energiaforrás: esettanulmány

- Feltételezett biodegradálható KOI frakció: 80% (BioWin 4.1, 2015)
- Feltételezett energianyeresi hatékonyság: 25% (Logan, 2008)
- A feltételezett paraméterek alapján számított kinyerhető energia:

$$P' = 53,1 \text{ MW} \cdot 0,8 \cdot 0,25 = 10,6 \text{ MW}$$

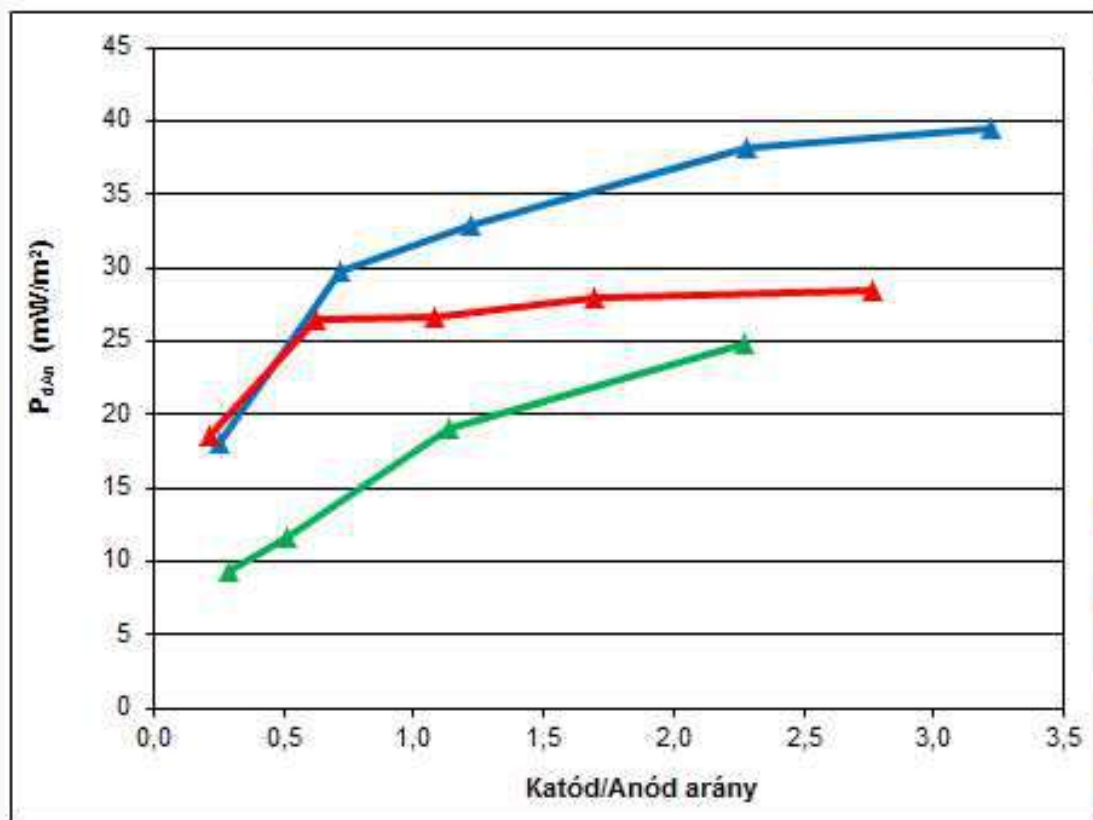
- A hulladékból előállított elektromos energia kötelező átvételi tarifája átlagosan 28,60 Ft/kWh (MEKH, 2015)

$$10,6 \text{ MW} \cdot 24 \frac{\text{h}}{\text{nap}} \cdot 365 \frac{\text{nap}}{\text{év}} \cdot 28,6 \frac{\text{Ft}}{\text{kWh}} = 2,7 \frac{\text{mrd Ft}}{\text{év}}$$

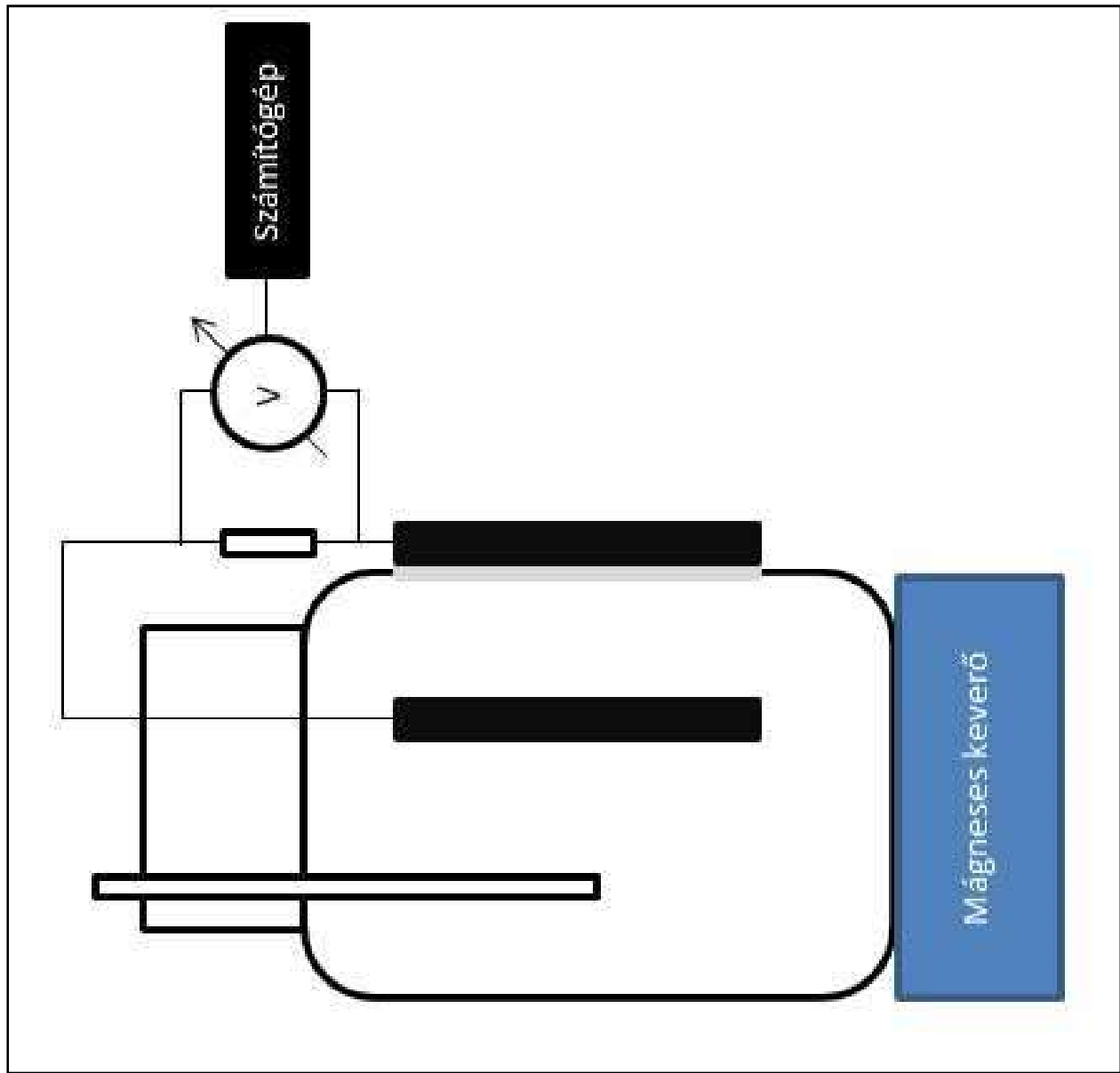
Összefoglalás

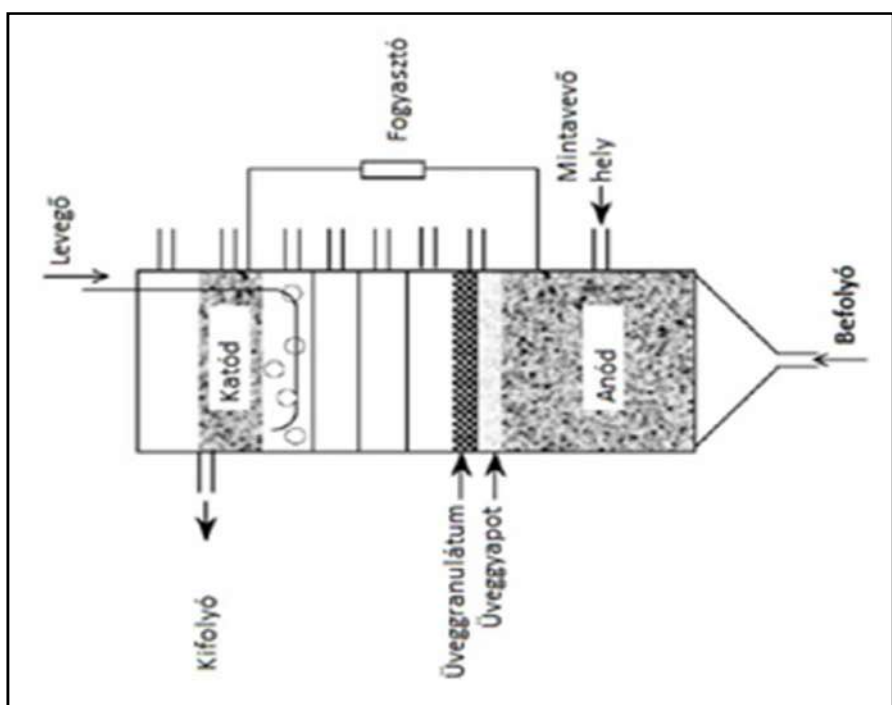
- Az energia visszanyerési technológiák fejlesztése és kidolgozása a szennyvíztisztítás gazdasági és környezeti fenntarthatóságát is jelentősen előre mozdítja.
- A mikrobiológiai üzemanyag cellában a szervesanyag elimináció kis koncentrációk mellett is hatékony, a biodegradáció kinetikailag alkalmas az elfolyó KOI határértékek teljesítésére.
- Az MFC-k akár önálló technológiában, akár a konvencionális technológiákkal kombinálva hatékony és energiatakarékos szennyezés eliminációs rendszerek alapjai lehetnek.

A katód/anód arány és az anyagminőség hatása a cella teljesítménysűrűségére

- ~2X-es katód/anód felületarány felett grafitlap anódot és grafit-szövet katódot alkalmazva a cella teljesítménye függetlenné vált a katód/anód aránytól. → A biodegradáció a sebesség-meghatározó.

Coulombikus hatékonyság

$$C_E = \frac{M_S \int_0^{t_b} I dt}{F b_{es} v_{an} \Delta c}$$

Ahol:

M_S a szubsztrát móltömege

I az áramerősség dt idő alatt

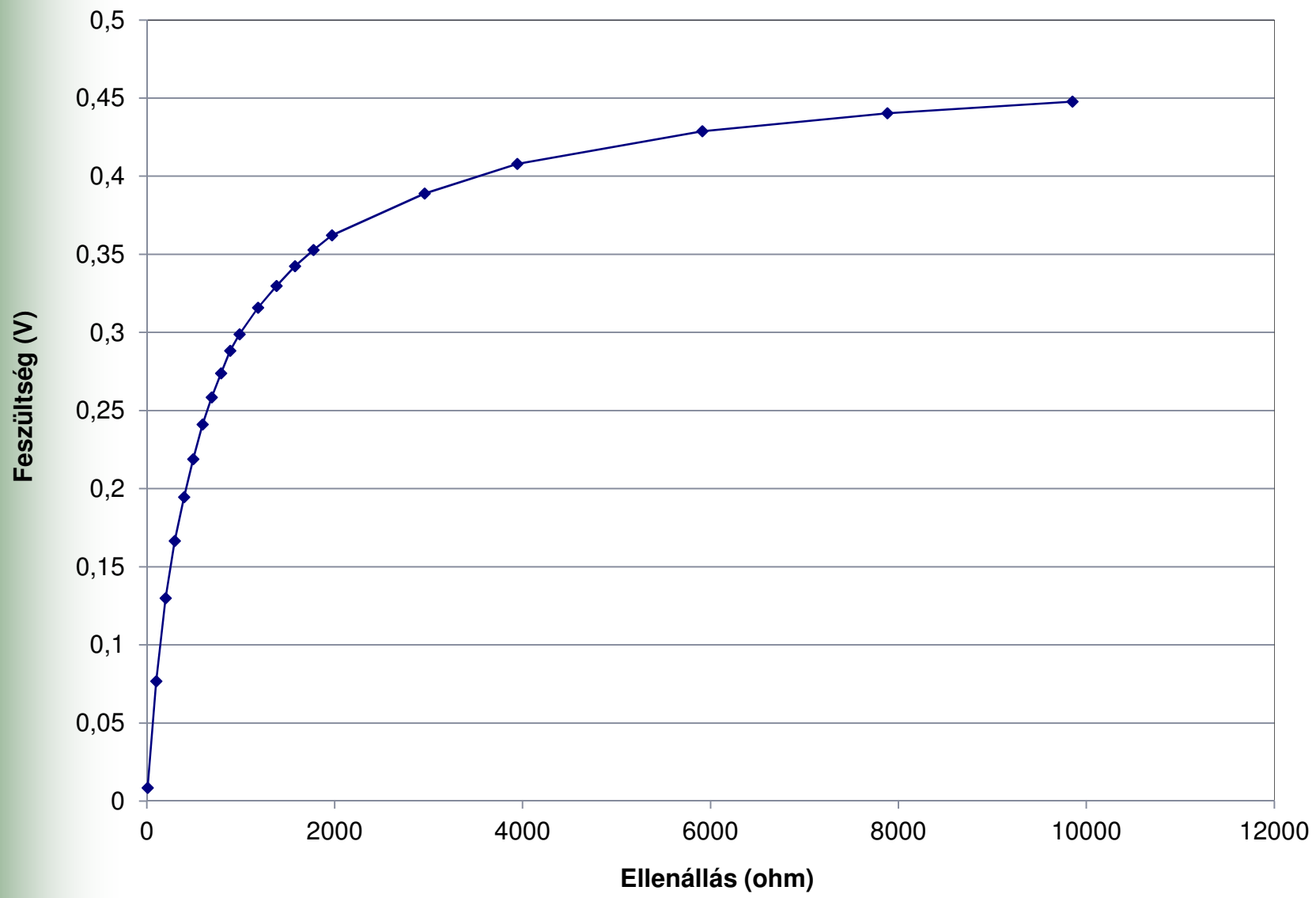
Δc a szubsztrátkoncentráció megváltozása t_b idő alatt

F a Faraday konstans

v_{an} az anódtér térfogata

b_{es} egy szubsztrát molekula teljes oxidációjához szükséges elektronok száma

Ebből az alkalmazott képlet úgy jön ki, hogy az oxigén tekintjük szubsztrátnak, melynek móltömege 32 g/mol, és a reakcióban 4 elektront vesz fel. Ezeket behelyettesítve megkapható a 8-as konstans.

Feszültség (V)

